

بانکداری بدون ربا تلاش برای تحقق آرمان‌های انقلاب

پروفسور شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رئیس کل بانک مرکزی

پرتال جامع علوم انسانی

● پیاده‌سازی احکام مترقی دین مبین
اسلام و تلاش برای ساختن جامعه‌ای مبتنی بر آرمان‌ها و
ایده‌های اسلامی از ابتدای حرکت انقلاب اسلامی ایران، اساسی‌ترین و مهم‌ترین
هدف از این حرکت بزرگ بوده و همچنان نیز هست. در این راستا و با عنایت به نقش بی‌بدیلی
که اقتصاد و روابط مالی در شئون مختلف هر نظام سیاسی و لایه‌های متعدد اجتماعی بازی می‌کند، توجه
به دغدغه‌های اسلامی در حوزه اقتصاد یکی از عمده‌ترین مسائلی است که مورد توجه سیاستگذاران، مجریان و
ناظران در کشورمان قرار داشته و دارد.

در این میان موضوع فعالیت نظام بانکی و قوانین ساری و جاری در آن به عنوان یکی از راهبردی‌ترین موضوعات مطرح و تأثیرگذار
در اقتصاد، از همان ماه‌های نخستین پیروزی انقلاب اسلامی مورد توجه مسئولان قرار گرفت. در همین راستا نیز ملی اعلام شدن بانک‌های
خصوصی به عنوان یکی از اولین اقدامات انجام گرفته در حوزه بانکی و اقتصاد در دستور کار قرار گرفت و به سرعت نیز اجرایی شد.
در گام بعدی و با هدف برطرف کردن نگرانی عمده‌ای که در مورد فعالیت نظام بانکی کشور مطرح بود، حذف عملیات بانکی ربوی از شبکه بانکی کشور
در دستور کار مجلس شورای اسلامی وقت قرار گرفت و پس از رایزنی‌های فراوان سرانجام در شهریور ماه سال ۱۳۶۲ قانون عملیات بانکداری بدون ربا به
تصویب نمایندگان مجلس رسید و به این ترتیب مهم‌ترین گام عملی برای حذف ربا از نظام بانکی ایران برداشته شد.
از آن تاریخ به این سو مسئولان مختلف نظام بانکی ایران در هر دوره‌ای تمام سعی و تلاش خود را برای تحقق هر چه بیشتر و بهتر این قانون و پیرایش
دقیق‌تر عملیات بانکی از پدیده ناپسند ربا مبذول داشته‌اند و موفقیت‌های سترگی را نیز در این راه به دست آورده‌اند.
امروز در حالی که قریب به سه دهه از تصویب و اجرای این قانون می‌گذرد، اقتضات و تغییرات روابط اقتصادی و جایگاه درخور توجه ایران اسلامی در سپهر اقتصاد
کشورهای اسلامی، ضرورت بازبینی و اعمال تغییراتی رو به جلو را در کل قوانین ناظر بر عملیات بانکی و قانون بانکداری بدون ربا به اصلی غیر قابل انکار مبدل
ساخته و همین دغدغه باعث شده تا نهادهای مسئول در این حوزه در بالاترین سطوح اجرایی دولت و شخص رئیس جمهور، مجموعه بانک مرکزی، بدنه دانشگاهی
و کارشناسی کشور و فعالان حوزه بانکی در قالب طرح تحول نظام بانکی و بازنگری در قانون پولی و بانکی کشور درصد افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های نظام
بانکی کشور باشند.

در این میان بانک مرکزی جمهوری اسلامی هم نظر به جایگاهی که در نظارت و سیاستگذاری در حوزه عملیات بانکی دارد، تمام سعی خود را برای به حداقل رساندن
دغدغه‌های مردم متدین و معتقد کشورمان در حوزه عملیات نظام بانکی به کار گرفته است. انجام اقداماتی مانند تشکیل شورای فقهی در بانک مرکزی تلاش دارد
تا با استفاده از دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات مبرزترین اساتید حوزه و دانشگاه و مبتنی بر آرای مشهور فقها و مراجع بزرگوار، اصول اقتصاد اسلامی و عملیات بانکداری
بدون ربا را در تمامی لایحه‌های قانونی، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و برنامه‌های بانک‌های فعال در کشور به دقت مورد بررسی و مطابق با شرع مقدس اسلام و
آرای فقهای معزز قرار دهد.

از این رو و با عنایت به دقت نظر و سعی فراوانی که بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای صیانت از حدود و اصول شرعی در حوزه عملیات بانکی برای
خود به عنوان نهاد ناظر بازار پول و شبکه بانکی کشور قائل است، می‌توان با قطعیت کامل به پیراستگی نظام بانکی کشور اطمینان داشت و این اطمینان را
به تمامی مشتریان بانک‌ها و مردم عزیز و متدین کشورمان نیز داد.

البته بی‌تردید به فراخور اقتضات زمانی و اجرایی در مراحل گوناگون ارائه خدمات پیشرفته، نظام بانکی با چالش‌ها و مواردی مواجه خواهد
شد؛ آن چنان که تا به حال نیز این‌گونه بوده اما آنچه مهم است وجود راهکار و تدابیری است که در لایه‌های حاکمیتی و نظارتی بانک
مرکزی و سایر نهادهای مرتبط با فعالیت نظام بانکی اندیشیده شده است و به عبور از این نقاط عطف کمک خواهد کرد.
مجموعه حاضر نیز همزمان با سالگرد تصویب قانون بانکداری بدون ربا با این هدف گردآوری و منتشر شده است تا
نگاهی کاربردی و ناظر بر وضعیت کنونی اجرای قانون بانکداری بدون ربا در کشور داشته باشد. تأکید بر گفتگو
با مسئولان ارشد بانک مرکزی و فعالان حوزه بانکی در دو بخش دولتی و خصوصی هم در همین راستا
بوده است. امید است در پرتو چنین اقداماتی دامنه همفکری و همراهی صاحب‌نظران و
مسئولان گسترش یابد؛ باشد که به تعالی هر چه بیشتر جایگاه نظام

بانکداری اسلامی در کشور عزیزمان بینجامد. ●